

בענין נתוחי מתים

- מכלול הבעיות:
- א. נתוח מתים לצורך למוד אנטומיה;
 - ב. נתוח מתים לצורך איבחון סיבת המות;
 - ג. נתוח מתים לצורך הצלת חולה מסוכן הנמצא בפנינו;
 - ד. נתוח מתים לצורך הצלת חולה שאינו בפנינו;
 - ה. נתוח מתים לצורך בירור מחלה מצויה;
 - ו. נתוח מתים לצורך בירור מחלה תורשתית;
 - ז. מת שהרשה בחייו לנתחו לאחר מותו;
 - ח. העברת איבר ממת לחי (קרנית, כליות, לב);
 - ט. נתוחי נפל;
 - י. סמכות המשפחה בתחלטה על נתוחי מתים.

האיסורים הקשורים בנתוחי מתים:

- א. זלזול בקדושת המת וכבודו;
 - ב. בזיון וניחול המת;
 - ג. צער וסבל הנפש מעלבונו של המת;
 - ד. איסור הנאה ממת;
 - ה. עיכוב הקבורה וביטול מצוות הקבורה;
 - ו. בטול מצוות "לה יטמא" בכהן;
 - ז. גרם איסור טומאה לקרובי מת כהן;
 - ח. גרם המשך דיני אנינות.
- המחבר דן בכל האספקטים הקשורים לאיסורים ולבעיות.

מסקנותיו:

- א. מת ישראל קדוש;
- ב. הנפש הקשורה עם הגוף מצטערת מניחולו;
- ג. נתוח שלאחר המוות הוא ניחול וביזיון-המת ואסור מן התורה;
- ד. אם משאירים חלק מן המת בלא קבורה מבטלים מצות-עשה של קבורה ועוברים על הלאוים של "לא תלין" ו"לא תטמא את אדמתך", ובירושלים חמור יותר. ואין מנחה למת עד שישוב כולו אל העפר;
- ה. אם בידם של הקרובים להביאו לקבורה נמשכים דיני אנינות עד שייקבר כולו;
- ו. כשמחסרים מקבורה איבר לאחר המות נמנעת משיבת קרובי הכהנים מצות "לה יטמא" ולא עוד אלא שאסור להם להטמא למת זה;

ז. נתוח נפל אסור;

ח. נתוח לשם לימוד חכמת הרפואה – נוטף לאיסורים המנויים לעיל יש האוסרים מטעם איסור הנאה, אולם רבים מתירים מטעם זה;

ט. נתוח מת כדי להציל חולה אחר מצוי וקרוב הרבר שעל-ידי הנתוח יינצל – מותר, אבל לחולה שאינו מצוי אלא שיזדמן – אסור;

י. נתוח לשם בירור סיבת המזח דינו כלחולה שאינו מצוי ואסור;

יא. מחלה ותרשתית – כחולה מצוי ומותר;

יב. אם הסכים המת בחייו לנתוח יש אוסרים, אולם רבים מתירים;

יג. העברת קרנית ממת לחי יש להתיר, שאר האיברים צריך עיון;

יד. בני משפחה – אם כי אין להם כח להרשות נתוח שלאחר המוות, אבל מן הדין הם רשאים לעכב הנתוח, ובמקרים מיחודים – כל אדם רשאי לעכב.

(הרב אריאלי, נועם, כרך ו' עמוד פ"ב).

מקורות נוספים: ראה: אטיא, גליון ב' עמוד 43.

תניא: בקור חולים אין לה שעור. מאי אין לה שעור? אביי אמר: אפילו גדול אצל קסן, רבא אמר: אפילו מאה פעמים ביום. מעשה בתלמיד אחד מחלמידי ר' עקיבא שחלה, לא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס ר' עקיבא לבקרו, ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו – חיה. אמר לו: רבי, החיחני! יצא ר' עקיבא ודרש: כל מי שאין מבקר חולים, כאילו שופך דמים (נדורים, לס, ב).

ר' אליעזר הגדול צוה אח בנו: בני, הוה זהיר לבקר את החולה, והמבקרו גורם להקל חוליו, וכשתכנס לחולה תכנס אצלו בשמחה, כי לבו ועיניו אל הנכנסים. ואל תכביד עליו ישיבתך, כי די לו מכובד חוליו.
(צואת ר' אליעזר הגדול)